



**ANALIZA PRODUKCJI WYBRANYCH GATUNKÓW WARZYW
W POLSCE ORAZ GRUPY PRODUCENCKIEJ ‘DAUKUS’
W LATACH 2011-2014**

Marta Fosińska, Aleksander Nowicki, Anna Czart
AgroBiznes Park Sp. z o.o. – Kolaczkowo

***PRODUCTION ANALYSIS OF CHOSEN VEGETABLES SPECIES
IN POLAND AND PRODUCTION GROUP ‘DAUKUS’
IN THE YEARS 2011-2014.***

Streszczenie

Celem opracowania jest analiza wybranych gatunków warzyw na podstawie produkcji krajowej oraz jednej z Grup Producentów Warzyw oraz ukazanie trendów produkcyjnych w latach 2011-2014. Dane pozyskane zostały z Głównego Urzędu Statystycznego oraz bezpośrednio z firmy Daukus. W okresie 2011-2013 biorąc pod uwagę produkcję krajową warzyw najwyższe ceny odnotowano w roku 2013, co mogło mieć wpływ na zwiększenie areálu i plonu upraw w roku 2014. W firmie ‘Daukus’ największą produkcją polową charakteryzował się rok 2014, głównie dzięki zwiększeniu areálu oraz korzystnym warunkom meteorologicznym. Ceny warzyw w roku 2014 znacząco spadły przez zwiększenie podaży oraz czynniki polityczne. W produkcji warzyw w Polsce widoczna jest intensyfikacja co oznacza, iż następuje spadek liczby gospodarstw, lecz te które istnieją zwiększają ilości produkowanych warzyw.

Słowa kluczowe: plonowanie, cebula, kapusta, marchew

Summary

The purpose of the study was the analysis of chosen vegetables on the basis of national production and one of the Groups Vegetables Producers and production trends in 2011-2014 as well. The data obtained were from the Central Statistical Office and directly from the company 'Daukus'. In the period 2011-2013, taking into account the whole country the highest prices were recorded in 2013, which could have the effect of increasing crop acreage and yield in 2014. 'Daukus' produced most product in 2014 and it had an impact on increasing the area and favorable conditions weather. Vegetable prices in 2014 significantly decreased by increasing the supply and political factors. In the production of vegetables in Poland is visible intensification, which means that there are fewer farms, but those that exist to increase the amount of vegetables produce.

Key words: *yielding, onion, cabbage, carrots*

WSTĘP

Obecność Polski w Unii Europejskiej, spowodowała w krajowym ogrodnictwie zmiany struktury gatunkowej uprawianych roślin warzywnych. Głównymi warzywami uprawianymi w otwartym polu są: kapusta, marchew, cebula, buraki ćwikłowe, pomidory, ogórki i kalafioły. Zmiany w sposobie odżywiania powodują, że coraz więcej uwagi poświęca się warzywom o wysokich wartościach biologicznych, smakowych, niskiej kaloryczności oraz szerokich możliwościach wykorzystania, stanowiących istotną pozycję w codziennej diecie. Poza tym produkcja warzyw pełni istotną rolę gospodarczą. W krajowej produkcji rolniczej warzywa stanowią 6,5 % produkcji globalnej, co stanowi znaczącą pozycję w globalnej produkcji ogrodniczej. Warto zaznaczyć, iż ich produkcja warzyw w otwartym polu ulega intensyfikacji, czyli zmniejsza się liczba gospodarstw produkujących warzywa i wzrasta przeciętna powierzchnia uprawianych warzyw w pojedynczym gospodarstwie lub grupach producentów warzyw oraz wzrasta wydajność plonowania z jednostki powierzchni głównie poprzez nawadnianie. Coraz ważniejsza stają się jakość produkowanego surowca. Wpływ na jakość oraz opłacalność ma przebieg pogody w sezonie wegetacyjnym (Kapusta, 2014).

Celem opracowania była analiza produkcji wybranych gatunków warzyw w kraju oraz w jednej z grup Producentów Owoców i Warzyw 'Daukus', jak również pokazanie trendów zachodzących w produkcji w latach 2011-2014.

MATERIAŁ I METODY

Analizie poddane zostały dane uzyskane z Głównego Urzędu Statystycznego (GUS, 2014), w celu ukazania tendencji produkcji wybranych trzech gatunków warzyw. Do analizy wybrano: cebulę, kapustę białą oraz marchew. Do opracowania wybrano następujące wskaźniki charakteryzujące trendy oraz tendencje w produkcji warzyw polowych: strukturę produkcji roślinnej, import i eksport warzyw, ceny warzyw. Dane zostały przedstawione jako wyniki produkcji z całego kraju w latach 2011 – 2014. Uzyskane dane porównano z danymi produkcyjnymi firmy Daukus sp. z o.o., aby przedstawić trend na konkretnym przykładzie Grupy Poducentów Owoców i Warzyw oraz porównano to do sytuacji w kraju.

WYNIKI I DYSKUSJA

Struktura produkcji roślinnej w Polsce zmieniła się w ostatnich trzech latach bardzo istotnie (tab. 1). W latach 2012-2013 (tab. 1) w porównaniu z wcześniejszymi latami wzrósł procentowy udział produkcji warzyw, natomiast produkcja pszenicy z roku na rok maleje, jest to związane z ceną w zbytach oraz rosnącym zainteresowaniem spożycia warzyw (GUS. 2014).

Tabela 1. Struktura produkcji roślinnej w latach 2011-2013
Table 1. Structure of plant production in the period 2011-2013.

Nazwa / Rok	2011	2012	2013
Zboża	32,8%	36,2%	29,1%
Ziemniaki	11,2%	7,2%	6,5%
Warzywa	15,1%	16,6%	19,8%
Owoce	16,6%	13,6%	15,2%
Pozostałe	24,3%	26,4%	29,4%

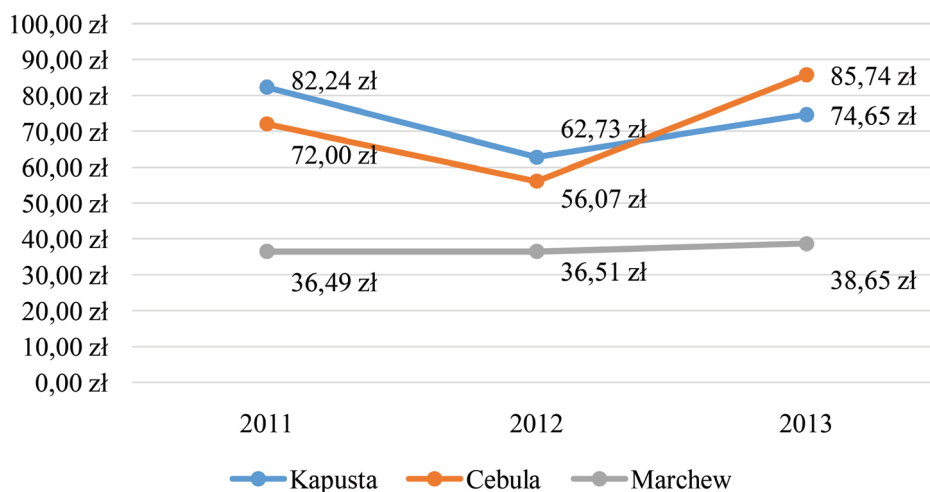
Źródło: GUS. 2014.

Analiza roku 2012/2013 pokazała 10,1% udział importu w przychodach warzyw, natomiast eksport stanowił 16,9% rozchodów. Był to znaczący wzrost w porównaniu z rokiem 2011/2012, gdzie import wyniósł 7,4%, a eksport 15,4%. W handlu zagranicznym obroty w 2012 r. wyniosły 1,7 mld, zaś w 2013 r. 1,6 mld. Najwięcej warzyw z Polski sprzedawanych jest do krajów Euroazjatyckich saldo obrotów w 2013 wyniosło 859,0 ml zł.

Tabela 2. Import i eksport Polski z Rosją w latach 2012 i 2013.
Table 2. Import and export of Polish and Russia in the years 2012 and 2013.

Nazwa / Lata	2012	2013
Import	4 525,3 zł	7 348,9 zł.
Eksport	685 095,0 zł	726 273,8 zł.
Saldo	680 569,6 zł	718 925,0 zł.

Źródło: GUS. 2014



Źródło: (GUS)

Rysunek 1. Średnie ceny warzyw w latach 2011-2013 (zł dt)
Figure1. Average prices of vegetables in 2011-2013 (zł dt)

W sezonie 2013/2014 drastycznie spadł eksport warzyw do Rosji, co spowodowane było nałożonymi sankcjami na Federację Rosyjską (tab. 2). Dane Eurostatu wskazują, że spadek wyniósł 9,5 proc. czyli ok. 5,9 tyś. ton. W grupie krajów UE w handlu zagranicznym uzyskano wynik dodatni i wyniósł 820,1 mln zł. Najwyższy wynik Polska uzyskała w handlu z Niemcami 527,5 mln zł. Wpływ na tak wysokie wskaźniki mają duże rynki wewnętrzne oraz cena i jakość oferowanych warzyw (GUS. 2014). Warto nadmienić również, jak kształtuje się spożycie warzyw w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Polsce:

- 2011 r. – 104 kg, 2012 r. – 103 kg, 2013 – 102 kg

Globalna produkcja warzyw na przestrzeni lat 2011, 2012 i 2013 wzrastała i odpowiednio wyniosła 11,6%, 12,8%, a w 2013 r. 15,2% (GUS, 2014).

Poniższy wykres (fig. 1) przedstawia średnie ceny warzyw w latach 2011-2013. Pod uwagę wzięte zostały trzy gatunki: kapusta biała, cebula i marchew. Najniższe ceny odnotowane zostały w roku 2012 dla cebuli i kapusty, były one niższe nawet o 27 % w porównaniu z rokiem poprzednim (2011). Jedyne cena marchwi, która utrzymywała się na wyrównanym poziomie w wybranych trzech latach w roku 2012 wykazywała wzrost, lecz jedynie o 0,02 zł. Najwyższe ceny dla wszystkich trzech gatunków warzyw odnotowano w roku 2013. Prawdopodobnie miało to wpływ na wzrost produkcji w roku następnym, jednak zwiększona podaż zazwyczaj wpływa negatywnie na cenę proponowaną w skupach (GUS. 2014)

Ceny większości warzyw w 2014 roku były niższe niż w latach ubiegłych. W porównywalnych okresach w roku 2014 cena cebuli była niższa o 47% w porównaniu z 2013. Ceny kapusty były niższe nawet o 61% w porównywanych okresach tj. koniec lipca. Natomiast różnica cen marchwi była najniższa, choć wyniosła nawet 44%.

Szacuje się, że zbiory warzyw w 2014 roku wzrosły w stosunku do roku ubiegłego o 15,2% co stanowi 4,6 mln t. Wpływ na ten wzrost miała zwiększona ilość arealu przeznaczonego pod uprawy warzywnicze. Według szacunków GUS (2014), całkowita powierzchnia upraw warzyw gruntowych w 2014 roku była nieco wyższa od roku poprzedniego. Obserwowano zwiększone zainteresowanie zakupem nasion warzyw, szczególnie kapustnych, tj. kalafiorów i brokułów. Natomiast niekorzystny wpływ na wynik zbiorów miał przebieg pogody, czyli bardzo wysokie temperatury powietrza oraz nierównomierny rozkład opadów w ciągu okresu wegetacyjnego powodujący susze. Największy wzrost zbieranych plonów wykazano w uprawie warzyw z grupy zwanej „pozostałe”, w skład tej grupy wchodzi warzywa, które stają się coraz bardziej popularne w uprawie czyli: pietruszka, pory, selery, rzodkiewka, sałata, rabarbar, szparagi, kiper i inne. Natomiast warzywa ogólnie znane takie jak buraki ćwikłowe, warzywa kapustne oraz cebula wydały wyższe plony, w porównaniu z rokiem 2013.

Tabela 3. Zbiory warzyw w latach 2013-2014 (tys. t).

Table 3. The yields of vegetables in 2013-2014 (tys. t).

Nazwa / Lata	2013	2014
Kapusta	975	1149
Marchew	743	822
Cebula	551	636

Źródło: GUS. 2014.

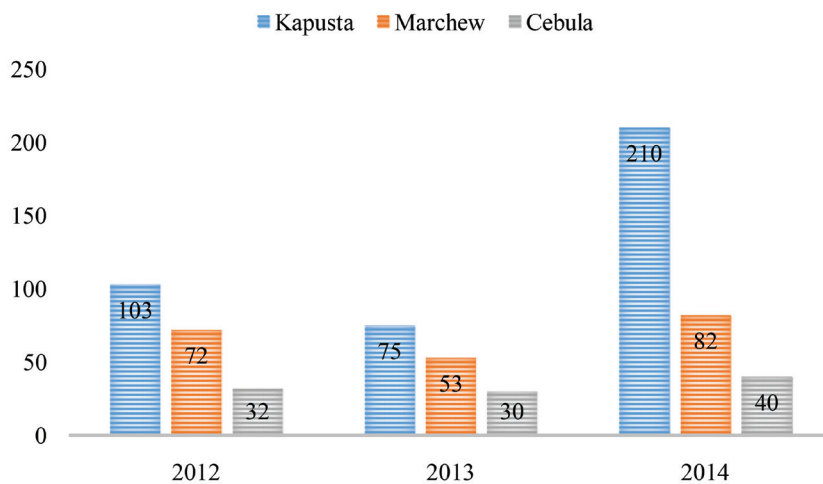
Według GUS łączna produkcja kapusty w 2014 roku wynosiła ponad 1,1mln t., co daje wzrost o 17,8% w porównaniu z rokiem 2013 (tab. 3). Zwięk-

szenie zbiorów tego warzywa spowodowane było wzrostem powierzchni jego upraw oraz dobrym plonowaniem. Zbiory cebuli w 2014 szacuje się na ok. 636 tys. t. jest to wynik o 15,4% wyższy niż w roku 2013. W województwie kujawsko-pomorskim warunki atmosferyczne nie były korzystne dla plonowania cebuli, jednak producenci, którzy posiadają deszczownię dostarczali odpowiednią ilość wody na pole. Sezon 2014 okazał się korzystny dla plonowania warzyw korzeniowych, szczególnie jesień, czyli okres przyrostu masy korzeni. Produkcja marchwi w roku 2014 została oszacowana na 822 tys. t., stanowi to wzrost o 10,8% w porównaniu z rokiem poprzednim.

Bezpośredni wpływ na plonowanie warzyw mają warunki agrometeorologiczne. W okresie zimy 2013/2014 przezimowanie roślin warzywnych było dobre ze względu na łagodną zimę, nie notowano znaczących uszkodzeń roślin w całym kraju. Wysokie temperatury pozwoliły na przeżycie wysokiej liczbie szkodników. Siewy warzyw gruntowych rozpoczęto wczesną wiosną ze względu na wysokie temperatury. Warunki pogodowe były korzystne dla wschodów i pierwszych faz rozwoju roślin. W drugiej połowie kwietnia w niektórych miejscach Polski wystąpiły przymrozki, kolejna fala przymrozków przeszła przez Polskę na początku maja. Na niektórych plantacjach przymrozki miały negatywny wpływ na rozwój warzyw. W drugiej dekadzie maja wystąpiły obfite opady deszczu co skutkowało zalaniem upraw. Dodatkowo majowe przymrozki spowodowały opóźnienie w siewie niektórych warzyw (GUS). W miesiącu lipcu w rejonie Kujaw dotkliwa dla upraw warzyw była susza. Dla gospodarstw, które nie są wyposażone w deszczownię był to duży problem. Wysokie temperatury w okresie letnim ograniczały użycie niektórych środków ochrony jak np. pyretroidy, które zachowują swoje właściwości hamujące rozwój szkodników w temperaturze do 20 stopni Celsjusza. Jesienne temperatury i opady sprzyjały dobremu plonowaniu warzyw kapustnych i korzeniowych. W latach, w których występują susze, szczególnego znaczenia nabiera nawadnianie roślin, które poprawia jakość i wysokość plonu, a w warunkach krytycznych (susze) okazuje się gwarantem opłacalności produkcji. Wg Rzekanowskiego i Jankowiaka (2006) ekonomiczne efekty nawadniania wybranych warzyw w oparciu o wskaźnik nawadniania kształtują się następująco:

- Kapusta głowiasta: 241
- Cebula: 364-394
- Marchew jadalna: 419-529

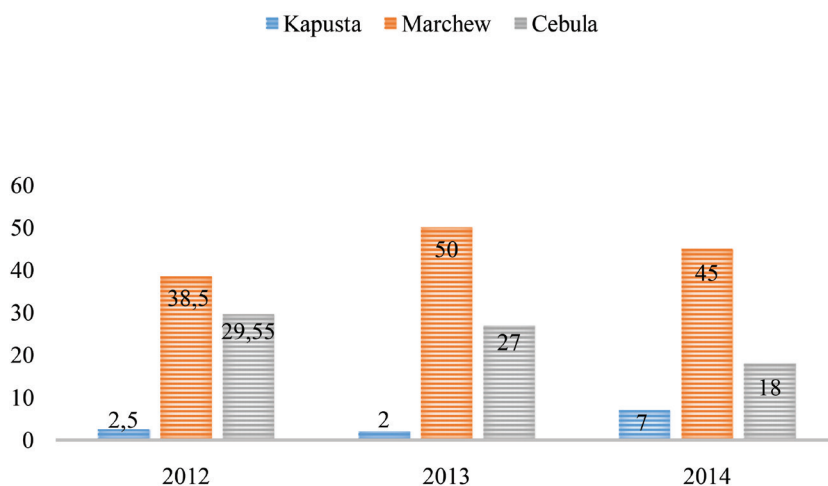
'Daukus' jest grupą 5 producentów warzyw istniejącą od 2010 roku, specjalizuje się w produkcji marchwi, cebuli, kapusty, brokołu oraz pietruszki. Na potrzeby opracowania przeanalizowana została produkcja trzech wymienionych warzyw (kapusta głowiasta, cebula i marchew) w okresie trzech lat od 2012 do 2014.



Źródło: Przekazane przez firmę Daukus

Rysunek 2. Plon wybranych warzyw w latach: 2012, 2013i 2014 w Grupie Producentów Owoców i Warzyw ‘Daukus’

Figure 2. Production of selected crops in years: 2012, 2013, 2014 of the Group Fruits and Vegetable Producers ‘Daukus’.



Źródło: Przekazane przez firmę ‘Daukus’

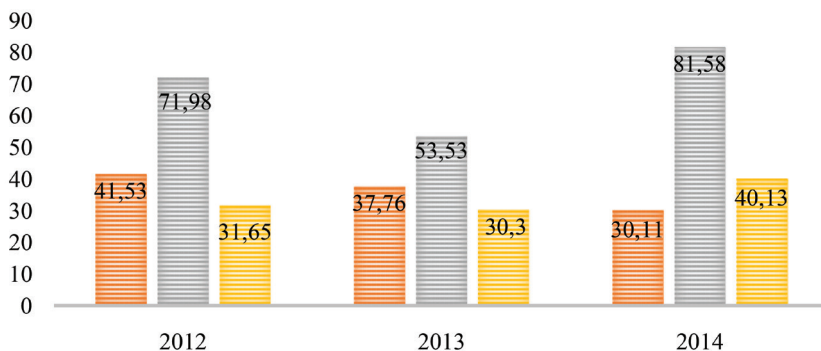
Rysunek 3. Areal wybranych upraw w latach 2012, 2013i 2014 w Grupie Producentów Owoców i Warzyw ‘Daukus’

Figure 3. The area of selected crops in the years 2012, 2013, 2014 of the Group Fruits and Vegetable Producers ‘Daukus’

Na wykresie 2 widoczny jest trend zwiększania plonu. Największy bo aż 280-procentowy wzrost nastąpił w plonie kapusty w porównaniu lat 2014 i 2013. Mniejszy bo o około 143-procentowy wzrost odnotowano w plonowaniu marchwi i cebuli. W roku 2013 uzyskano plon niższy w porównaniu z rokiem 2012 średnio o 17%, natomiast w roku 2013 średni wzrost plonu wyniósł 211%.

Powyższy wykres wizualizuje wzrost areálu upraw kapusty, natomiast sukcesywny spadek powierzchni uprawy cebuli (fig. 3). Wielkość powierzchni uprawy ma bezpośredni wpływ na ilość plonu, jednak najważniejsza jest wydajność plonu w przeliczeniu na ha. Przedstawia to wykres 4.

■ Kapusta ■ Marchew ■ Cebula



Źródło: Przekazane przez firmę 'Daukus'

Rysunek 4. Wydajność produkcyjna wybranych warzyw z 1 ha w Grupie Producentów Owoców i Warzyw 'Daukus' (t)

Figure 4. The productivity of selected vegetables from 1 ha in the Group Fruits and Vegetable Producers 'Daukus' (t)

Z powyższego wykresu wynika, iż najwyższą wydajność z 1 ha uzyskano w roku 2014 w przypadku uprawy marchwi (fig.4). Najmniejsza wydajność została odnotowana w roku 2013 dla cebuli. Wydajność cebuli z roku na rok rośnie, natomiast kapusty maleje. Plon z 1 ha marchwi był wyższy o 35% w porównaniu z rokiem 2013 natomiast jedynie o 18% z 2012.

PODSUMOWANIE

Przedstawione wyniki analizy pokazują wzrost produkcji warzyw w roku 2014 w porównaniu z latami wcześniejszymi w Polsce. Wpływ na ten fakt może mieć znaczny wzrost cen w roku 2013. Zwiększony został areál upraw ogrodn-

czych w całym kraju i w firmie 'Daukus' również. Pomimo iż, spożycie warzyw w Polsce nieznacznie z roku na roku maleje to wg. GUS popyt na warzywa za granicą rośnie, dlatego zaobserwowano zwiększony eksport warzyw. Niestety sytuacja polityczna Europy z Rosją niekorzystnie wpływa na eksport do tego kraju, a do tej pory był on bardzo znaczący.

Ceny warzyw znacząco spadły w roku 2014, mogło być to spowodowane zwiększoną produkcją w Polsce, a co za tym idzie zwiększoną podażą. Wspólna Organizacja Rynków Produktów Rolnych ustanowiła przepisy, które mają na celu stabilizować rynek owoców i warzyw poprzez Organizacje Producentów. Niestabilna sytuacja polityczna UE – Rosja, poważnie zagraża rynkowi Polskiemu, ponieważ znacząca część eksportu warzyw polskich wysyłana był do tego kraju.

Zaobserwowano również, iż w produkcji warzyw polowych zachodzi intensyfikacja, co oznacza, iż następuje spadek gospodarstw produkujących warzywa, jednak te, które się utrzymują zwiększają produkcję.

LITERATURA

- Główny Urząd Statystyczny (2014). Rocznik Statystyczny Rolnictwa, Warszawa.
- Jankowiak J., Rzekanowski C. (2006). Ekonomiczne efekty nawadniania. W: Nawadnianie roślin pod red.S. Karczmarczyka i L. Nowaka. PWRiL Poznań.
- Kapusta F. (2014) Produkcja i przetwórstwo warzyw w Polsce na początku XXI wieku. DBC Wrocław.

Mgr inż. Marta Fosińska, Mgr inż. Aleksander Nowicki, Mgr inż. Anna Czart
AgroBiznes Park Sp. z o.o., ul. Ułańska 9, 89-200 Kołaczkowo
e-mail: fosinska.marta@agrobiznespark.pl

Wpłynęło: 20.03.2015

Akceptowano do druku: 15.06.2015